

Una carta que arriba d'Àfrica

ENRIC PARDO

Enric Pardo és un dels membres fundadors de l'Assemblea Local dels GRAMC de la Vall d'Aro, que engloba les activitats que es realitzen a Sant Feliu de Guíxols, Santa Cristina d'Aro i Platja d'Aro en l'acollida i la formació de treballadors estrangers en aquella zona. Recentment ha fet un viatge de més de quatre mesos per l'Àfrica sud-sahariana. Des de Gàmbia va enviar aquesta carta als seus companys d'associació, que pel seu interès (una persona implicada des d'aquí en aquestes tasques, que faci una autocrítica de la tasca que es realitza, des del coneixement personal dels països d'origen dels migrants, és excepcional) li hem demanat de poder reproduir en aquest dossier

«tercer món» i mantenir una conversa amb un desequilibrat mental, per comprendre la realitat que t'envolta, i quin hi pot ser el teu paper.

El personatge en qüestió es diu Kalmar Trawally (Kalmar significa en sarakolé «el que sap moltes coses») i el seu currículum és molt freqüent: gambià, nascut a BK, que als 22 anys decideix –o potser la família decideix per ell– que cal anar a Europa a «fer fortuna». No és ni el primer ni l'últim d'aquest poble que emprèn l'aventura de l'exòde. El que ningú, ni el mateix Kalmar, no va tenir en compte és si estava preparat psíquicament per canviar de sobte de *modus vivendi* i passar de la «civilització» rural africana comunitària i solidària a la «jungla» capitalista on impera la llei del més fort i poderós –o sigui: el més ric.

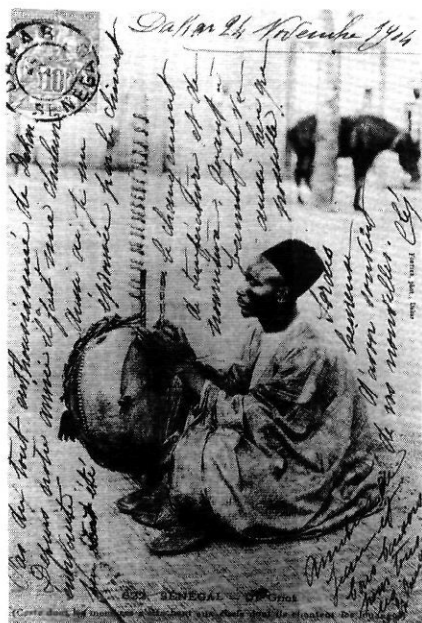
No he pogut esbrinar en quines condicions en Kalmar va viure deu anys a Europa perquè la família no en sap gaire res. Només conec de la història el que amb paciència he pogut extreure del seu cervell. Amb trenta-cinc anys que té ara, en Kalmar només se'n reconeix 25, i en preguntar-li pels deu anys que va estar a Europa, nega haver-hi estat mai.

El cas és que en tornar a BK va abandonar la casa on vivia, la seva dona, el seu fill, i es va abandonar a si mateix en una amnèsia voluntària i un mur de silenci, del qual només se n'ha salvat el comentari que fa quan insisteixes en el tema de la seva estada a Europa: «La BBC és la millor! Parlen anglès correctament! I a vegades també parlen d'Àfrica!».

Gàmbia/Badjakunda,
5 d'octubre de 1993.

A Badjakunda (BK a partir d'ara) no hi ha postals amb bells paisatges per enviar als amics o companys quan hom hi arriba per passar una setmana de vacances. De fet no estan acostumats a que algú hi arribi sense cap altre motiu més que el de passar-hi uns dies. Deu ésser normal que així sigui, si tenim en compte que aquí no hi ha electricitat i l'aigua cal cercar-la al riu o en algun pou proper. Segurament per això, a la botiga del poble no hi ha postals ni cap article que no sigui necessari per viure.

A vegades cal perdre's en un punt remot i triat a l'atzar de qualsevol país del

Ara, la vida d'en Kalmar transcorre sense alts ni baixos a casa dels seus pares, els quals han assumit que tenen un fill boig. No nega que té una família, però diu que no la necessita, com no necessita res més que viure en la seva pau; no nega que pot haver-hi un déu, però afirma no necessitar la religió. Ho veu tot, ho escolta tot, ho entén tot, ho viu tot com un espectador passiu i, només de tant en tant, deixa anar una sonora rialla com si tot plegat li semblés ridícul i absurd.

El primer dia, quan el vaig conèixer, es va mostrar molt hostil amb mi. Si s'hagués tractat d'una altra persona no hagués fet cap esforç per acostar-m'hi, però el personatge m'intrigava per les seves vivències, i vaig fer-li entendre que jo també estava aquí com a espectador, però m'havia perdut el començament de la pel·lícula, i si me l'explicava podríem riure tots dos junts.

Evidentment, la psiquiatria no és el meu fort, i no vaig ser jo qui va trencar el mur de silenci, només vaig aconseguir parlar un parell d'hores amb ell de coses inconnexes, a vegades mitjançant un petit joc que li vaig proposar d'escriure en un paper, preguntes i respostes.

Posteriorment, vaig interessar-me per la seva història a través de la família: després d'un llarg itinerari per països d'Àfrica Occidental se'n anà a Itàlia, Suïssa, Alemanya, Holanda i finalment s'establí a Londres, on la família li va perdre el rastre fins a la seva tornada. Fou llavors quan s'adonaren que quelcom havia succeït a l'interior del seu cervell.

Conegut per sobre el seu cas, se'm plantejaven una sèrie d'interrogants:

1. Per què en Kalmar no va resistir psicològicament l'èxode?

Possiblement hi va influir molt la seva ignorància. No cal oblidar que el coneixement és la millor arma que té una persona per moure's en el seu entorn i saber-s'hi situar.

A BK hi ha una escola pública i gratuïta a la qual en Kalmar no va poder assistir quan era nen perquè no existia. Però ara que existeix, la immensa majoria dels nens d'aquest poble són candidats a acabar com el Kalmar perquè no hi assisteixen. En Sheick Ceesay, professor d'origen wolof enviat de Banjul (la capital) per a fer-se'n càrrec, comenta fastiguejat com la profunda ignorància dels pares hipoteca el futur dels fills en no permetre'ls d'anar a escola per por que adoptin una cultura que no sigui la seva i abandonin les tradicions. D'entre el miler de nens de BK només unes desenes hi assisteixen.

2. Per què en Kalmar va haver de marxar de BK?

La seva família, com la majoria de famílies d'aquest poble, no passa gana. Els tres mesos de pluja són suficients per garantir una producció de blat de moro, mill i cacauets que, a més de ser la base de la seva alimentació, els proporciona un xic de diners per adquirir roba, tabac i les altres petites coses que calen per viure.

El desig de poder obtenir altres articles de consum, superflus per fer la vida com sempre l'han fet però atractius perquè vénen d'Europa, els crea una necessitat major de diners i és aquesta la

perquè no hi havia gaires clients. L'amo em va demanar de tornar-hi a l'any següent, però no hi vaig tornar perquè estava ocupat en una altra feina que em podia durar tot l'any.

El tercer va ser un treball temporal a Canet de Mar per 125 ptes. l'hora. El quart va ser a Sant Celoni, en una fàbrica, amb vuit companys africans. Però només hi vàrem treballar un mes: jo tenia ja residència a Girona i les autoritats de Barcelona van dir que no podíem treballar en una província diferent de la de residència.

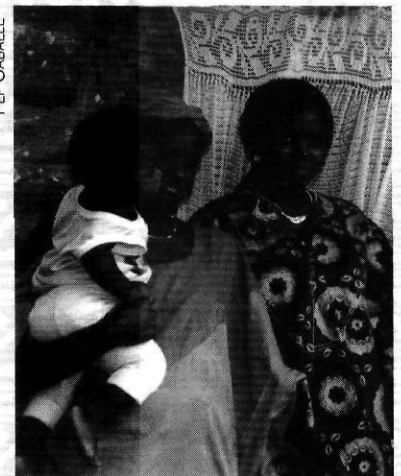
La darrera fou una empresa de guàrdies de seguretat. Ha estat l'empresa que més m'ha perjudicat. Al principi em deien moltes paraules boniques però quan va arribar l'hora de la veritat em vaig trobar que totes les seves paraules eren mentides. Els amos eren dos homes, un de Massanet de la Selva. Vaig haver d'anar a judici per poder cobrar. El procés va durar dos anys i mig sense poder arreglar els problemes. Jo no sabia on eren ni l'un ni l'altre ja que van canviar el lloc de l'oficina, els números de telèfon i el nom de l'empresa.

Vaig trobar la seva oficina a Salt, la portava un altre senyor. Això va ser el mes de març del 91. Llavors van pagar-me els meus diners.

Tot el que he explicat són coses reals que m'han passat. A vegades pensem que els actors inventen coses per fer les pel·lícules. Però en la realitat passen coses que són molt més terribles que les que veiem a les pel·lícules.

Bully

PEP CABALLÉ

causa que empeny les gents cap a l'èxode, com si per fer la vida aquí calgués una fortuna.

Parlant amb en Suleyman Saek, un enginyer mandinga que ha vingut de Banjul per portar a terme un projecte de la Unió Europea que portarà aigua a cinc o sis punts del poble, em comentava com els sarakolés són reacis a provar nous cultius alternatius, possibles bombejant l'aigua dels pous, que garantirien el treball al camp tot l'any. Segurament aquest treball es podria traduir en diners en vendre els productes al mercat de Basse (població important situada a 35 km de BK). Però el que és més important: aquest treball proporcionaria més poder adquisitiu i evitaria haver de marxar a Europa a passar penyalitats per guanyar una mica de diners.

El poble sarakolé es malfia de tot allò que no vingui d'algú de la seva ètnia, i no tenen cap interès en fer experiments en els seus camps.

3. Per què els diners que va portar en Kalmar, o els que porta qualsevol altre immigrant quan torna, no s'inverteixen en garantir els recursos econòmics a BK?

L'itinerari dels malaguanyats diners a Europa amb dures i malpagades jornades de treball de 10, 12 o 15 hores per dia és molt curt. Normalment aquests diners són gastats a la capital en poques setmanes en articles de consum innecessaris al seu poble: radiocassets, rellotges, bones camises, bones sabates, ulleres de sol, cosmètics, perfums, etc. Productes que porten a una dependència cada cop més gran i desproporcionada, però que als ulls de la fa-

mília i dels veïns són símptomes de riquesa i benestar, i exalten la figura de qui els ha portat.

L'Abdoulie Barry és un metge wolof que té assignada la regió de BK. Ell sosté que és aquesta ignorància la que fa que els sarakolés confonguin el que és progrés positiu i el que és progrés negatiu, amb suposats arguments religiosos o tradicionals. No confien en la medicina moderna per aquests motius i per por a perdre llur identitat cultural però no s'adonen que el progrés negatiu, el consumisme, està entrant a les seves cases i els està empobrint a gran velocitat. Segons ell, la dieta alimentària de BK no és molt bona perquè és molt pobra en proteïnes –la carn no és molt abundant. Només caldria incloure-hi el peix, obtenible en quantitat al riu, per fer-la completa i prevenir algunes malalties. Però els sarakolés no són pescadors i no volen aprendre les tècniques de pesca practicades als veïns pobles mandinga per no confondre's la identitat.

Realment el problema més greu d'aquesta gent, com ho és de tota l'Àfrica rural, no és la ignorància, sinó la voluntat de perpetuar-la per preservar les tradicions. I és així perquè veuen com aquestes s'estan esvain amb el pas del temps, com passa a tot el món. S'aferren a l'Islam de manera radical per subjugar els integrants de la seva societat als costums que sense saber per què van perdent. És curiós, però, que al mateix temps no tinguin cap escrúpol per acceptar tot el progrés material que des d'Europa s'envia i que és el que en el fons el empobreix econòmicament i culturalment.

El cas d'en Kalmar és anecdòtic i no molt freqüent, però posa en evidència unes actituds d'aquests pobles que amb comportaments ambicionistes importats de la cultura occidental, obliden el benestar dels subjectes integrants –en aquest cas els fills– per tal de poder obtenir tots aquells falsos indicis de riquesa i benestar. L'individu que es veu forçat a emigrar, pateix els efectes de l'èxode, crea conflictes a Europa, i no soluciona cap dels problemes estructurals del seu poble.

Ara, davant aquesta realitat, jo llenço uns interrogants més, com a deures per fer dins dels GRAMC:

4. Cal que seguim mantenint el tabú a tot el que pertany a la seva cultura –o a la que ells creuen que ha de ser la seva cultura– o, pel contrari, podem ser-ne crítics i intervenir per ajudar-los a conservar les tradicions però al temps millorar les seves condicions de vida?

5. El profund respecte que sempre tenim cap a tot el que els és innat no és còmplice de les seves actituds paralitzadores derivades de la ignorància?

6. Si volem ésser solidaris, no tenim el deure moral i ètic de posar el nostre coneixement i tota la visió que, fruit de la informació assequible a casa nostra, tenim dels fenòmens socials que es produeixen, i en concret, dels que els han obligat a emigrar?

7. No serviria més a la ideologia dels GRAMC trencar el cercle viciós que es produeix amb el fet migratori transitori? (Immigrant que torna al seu poble, emmiralla els altres amb tota una sèrie d'articles de consum i amb l'emmirallament provoca el desig dels altres i farà que els joves també marxïn per tornar al cap d'uns anys i fer el mateix amb els que vénen per ordre d'edat).

8. Què fan els GRAMC per intervenir en aquest cercle viciós?

9. Facilitant l'estada a casa nostra, solucionant problemes legals i, fins i tot, ensenyant la nostra llengua, però sense educar-los en el que és de veritat aquesta nostra societat tan traïdorament emmiralladora, no fem el camí més planer per accelerar aquest cercle viciós?

10. No caldria situar els amics gambians, o del país que sigui, que viuen a casa nostra en la realitat que els empeny a emigrar i oferir-los maneres de canviar llur destí i millorar les condicions de vida del seu poble?

11. Cal que la nostra fita sigui només una societat intercultural sense racisme, o també garantir –o intentar-ho– el benestar de cadascun d'ells al seu poble i evitar l'experiència de l'èxode forçat i en el fons no desitjat?

I ara unes preguntes reflexives:

12. La majoria dels membres dels CRAMC treballa moguda pel desig d'actuar en el present, per millorar el futur, o ho fa moguda pel paternalisme, la caritat, el prestigi de pertànyer a una ONG alternativa...?

13. No serà que la meua ideologia no és imparcial, sinó políticament tendenciosa, i que desitja la consecució d'una fita que no és la dels GRAMC?

Segons el meu parer, nosaltres tenim la clau del futur d'aquests pobles, perquè conviu amb nosaltres el seu jovent, i són ells els qui poden actuar en el present per canviar el futur. Només cal entendre que un futur millor no és un futur sense la pròpia cultura. Trobo incompreensible que hi hagi brigades de solidaritat amb Llatinoamèrica i no hi siguin amb Àfrica, tenint en compte que convivim amb ells dia a dia. Però, com abans em preguntava, potser jo m'he equivocat d'ONG.

Ens veurem d'aquí a uns mesos. Felicitats pel butlletí que queda a mans d'una ONG del país perquè quedi constància de l'associació.

Salut i força a tots.

Enric Pardo és membre fundador de les assemblees dels GRAMC de la Vall d'Aro

Hamidou, la fascinació per la Barcelona olímpica.

Un vespre, estava assegut davant del televisor, seguint l'obertura dels Jocs Olímpics de Barcelona del 92. Veient les imatges vaig quedar fascinat per l'ambient, els carrers, la bellesa de la ciutat de Barcelona que és la capital de Catalunya.

Em vaig enamorar automàticament d'aquesta ciutat que acabava de veure a la pantalla de la televisió francesa. Fascinat per aquesta ciutat que jo encara no coneixia. Em sentia fortament atret per l'esplendor de la ciutat de Barcelona. Tot i que jo vivia en aquell moment a la capital francesa, París, que és una ciutat gran i bonica, potser la més bonica d'Europa.

Em vaig deixar seduir per la bellesa de la ciutat de Barcelona. Tant que en aquell moment no volia que ningú m'expliqués coses de Barcelona: m'atreia el somni de descobrir, trepitjar el sòl de Barcelona. Vaig agafar la meua agenda per veure qui coneixia a Espanya, i vaig trobar-me amb l'adreça d'un amic d'infància que havia viscut 7 anys a Espanya.

Li vaig telefonar per demanar-li: com viuen els negres a Espanya? La seva resposta fou aquesta: a l'Espanya la gent és racista, i la pell negra no és respectada. Fins i tot a algunes discoteques no deixen entrar els negres. J va afegir: si

